

АЙЗЪК АЗИМОВ

ЦЕРЕМОНИАЛНИЯТ МАРШ

Превод от английски: Пенка Дамянова, 2001

chitanka.info

Джером Бишъп, композитор и тромбонист, никога не бе стъпвал в болница за душевно болни.

Имаше времена, когато не бе далеч от мисълта, че сигурно ще стане пациент в подобно заведение. Кой е застрахован от такова нещо? Но и през ум не му бе минавало, че може да стане консултант по лечението на душевни травми. Представяте ли си — консултант!

Годината бе 2001 и светът бе в ужасно състояние. Джером седеше в приемната, забравил за малко проблемите на човечеството. Стана, когато влезе жена на средна възраст. Косата ѝ бе започнала да побелява. Бишъп мислено благодари на съдбата, която бе съхранила черния цвят на неговата.

— Господин Бишъп, надявам се? — попита тя.

— Според последните данни на огледалото — отговори той.

Жената протегна ръка.

— Казвам се доктор Крей. Моля, последвайте ме!

Джером пое подадената за поздрав ръка и се подчини на поканата ѝ. Постара се да не обръща внимание на служителите с бели престилки, които минаваха покрай тях.

Доктор Крей постави пръст на устните си и му посочи стола да седне. После натисна един бутон и осветлението угасна. Веднага се появи прозорец, от който струеше светлина. През него се виждаше жена, облежната на нещо като зъболекарски стол. Главата ѝ бе обвита с множество жици. Светъл лъч преминаваше между два полюса зад нея. Тясна хартиена лента се разгъваше нагоре. Осветлението се включи отново и гледката изчезна.

— Известно ли Ви е какво правим в момента? — попита доктор Крей.

— Записвате мозъчните вълни, предполагам.

— Добро предположение. Това е лазерен запис. Знаете ли как се прави?

— Моите композиции се записват с лазер — отговори Бишъп, като кръстоса крака. — Това не означава, че ми е известен механизмът. Инженерите са запознати с детайлите... Слушайте, докторе, ако мислите, че съм лазерен инженер, лъжете се!

— Знам, че не сте — побърза да го успокои доктор Крей. — Повикахме Ви за нещо друго... Нека да Ви обясня. Можем да влияем на лазерния лъч много деликатно. Правим го по-успешно в сравнение с

променянето на електропотока или дори снопа електрони. Това означава, че записваме перфектно и най-сложната вълна. Можем да трасираме с миниатюрен лазерен лъч и да изследваме под микроскоп. Получаваме данни, недостъпни за нас при прилагане на друг метод.

— Ако искате да се консултирате с мен по този въпрос, страхувам се, че не съм специалист. Мога само да кажа какво знам по въпроса. Ако изострите разделителната способност на лазерния запис до определена степен, не постигате по-добър ефект. Само увеличавате разходите. Моето мнение не е от значение, но ако питате мен, излишно е да стеснявате лазерния сноп постоянно. Разбира се, с вълните на мозъка е различно. Там познанията ми имат стойността на трамваен билет.

Джером понечи да стане, но доктор Крей клатеше упорито глава.

— Моля, седнете, господин Бишъп! Записването на мозъчните вълни е нещо друго. В тази област има доста неизвестни за нас неща. Досега знаем, че вълните от десетте милиарда мозъчни клетки са микроскопични и се припокриват. Получава се нещо като средна величина, която изтрива незначителното и съхранява главното.

— Все едно да слушаш десет милиарда пиана, които свирят различни мелодии на сто километра от теб?

— Точно така.

— В такъв случай до вас достига само шум!

— Не съвсем. Получаваме някаква информация. За епилепсията, например. Чрез лазерния запис успяваме да уловим и някои фини детайли. Научихме се да отличаваме индивидуалните тонове на отделните пиана. Вече познаваме кое свири фалшиво.

Бишъп вдигна вежди.

— Значи можете да кажете какво предизвиква лудостта?

— В известен смисъл. Погледнете тук! — В другия край на стаята светна екран. Върху него криволичеше линия. — Виждате ли това, господин Бишъп? — Доктор Крей натисна дистанционния индикатор в ръката си. Малък участък от кривата проблесна в червено. Линията се движеше по екрана. Периодично върху нея се появяваха червени петънца.

— Това е микрофотограф — обясни доктор Крей. — Тези червени непоследователности не се забелязват с невъоръжено око. Никое друго приспособление не би могло да ги улови, освен лазерът.

Появяват се само, когато пациентът е в депресия. Маркировката е толкова по-наситена, колкото по-дълбока е депресията.

Бишъп се замисли и после каза:

— Можете ли да ѝ повлияете? Тези червени светлинки само потвърждават диагнозата. Такава поставяте и чрез обикновен разговор с пациента.

— Прав сте, но детайлите помагат. Например, ние можем да преобразуваме мозъчните излъчвания в деликатно присветващи светлинни вълни. Те са еквивалентни на звуковите импулси. Използваме същата лазерна система, която записва и вашата музика. Получихме неясно музикално бръмчене, което съответства на присветването. Бих желала да го чуете в моите слушалки.

— Музика, излъчена от мозъка на пациент в депресия?

— Да. Тъй като не можем да я усилим, без да изгубим детайлите, ще се наложи да я слушате в слушалките.

— И да наблюдавам светлината едновременно?

— Това не е необходимо. Може да затворите очи. Достатъчно количество от нея ще проникне през клепачите и ще повлияе мозъка ви.

Бишъп затвори очи. През бръмченето той чуваше слабо сложния ритъм. Тъжните, заплетени тактове, които създаваха проблемите на уморения, остарял свят. Той слушаше и отчетливо улавяше мъждукащата светлина с клепачите си, загубил представа за време.

Усети някой усърдно да го дърпа за ризата.

— Господин Бишъп... Господин Бишъп...

Той пое дълбоко дъх.

— Благодаря — промълви Джером, потръпвайки. — Това ме разстрои, но не можех да се откъсна от него.

— Слушахте депресивни мозъчни вълни и те повлияха върху вашите собствени. Усещахте се потиснат, нали?

— През цялото време.

— Опитваме се да локализираме характеристиките на депресивните вълни, или на друга душевна аномалия. Искаме да я отстраним и да изсвирим останалата част от мозъчната мелодия. Пациентът би могъл да се върне към нормалните си усещания.

— За колко време?

— Доста след процедурата, но не много дълго. Няколко дни, седмица. След това болният отново трябва да ни посети.

— Това е по-добре от нищо.

— Но не е достатъчно. Всяка личност се ражда с определени гени, господин Бишъп. Те диктуват специфична мозъчна структура. Индивидът е подложен и на влиянието на средата. Тези фактори не могат лесно да бъдат неутрализирани. В нашата болница се опитваме да открием най-ефективната схема с продължително действие за елиминирането им... Може би Вие ще ни помогнете? За това ви помолих днес да дойдете при нас.

— Но тази материя е непонятна за мене, докторе! Дори за пръв път чувам за лазерно записване на мозъчните вълни. — Джером разпери безпомощно ръце. — Вижте, нищо не съм Ви донесъл!

Доктор Крей губеше търпение. Тя бръкна дълбоко в джобовете на престилката си и каза:

— Преди известно време Вие казахте, че лазерът записва детайлите по-добре, отколкото ухото може да чува?

— Да, и продължавам да го твърдя!

— Един от колегите ми е чел Ваше интервю, публикувано през декември 2000 г. в списание „Хай Фиделити“. В него Вие изказвате тази мисъл. Тя привлече нашето внимание. Ухото не е в състояние да улови лазерните детайли, но окото — може. Мъждукащата светлина е тази, която възвръща мозъчната структура към нормалната, а не звуковите вълни. Звукът сам не може да направи нищо, но той подсилва ефекта на светлината.

— Не може да не сте доволни от този факт?

— Не ни задоволява резултатът. Подсилването не е достатъчно. Деликатните и безкрайно сложни вариации, продуцирани от звука при лазерното записване, се губят в ухото. То поглъща затвърдения елемент.

— Какво ви кара да мислите, че подсилената част е там?

— Защото понякога, винаги случайно, продуцираме нещо, което работи по-добре от цялостната мозъчна вълна. Не разбираме защо става така. Имаме нужда от музикант. Може би това сте вие. Ако изслушате и двете серии мозъчни вълни, може би ще успеете да измислите такт, който ще нагласи нормалния ред по-добре от

аномалния. Надяваме се да приложите такъв такт, който ще подсили светлината и ще направи терапията по-ефективна.

— Но моля Ви — извика Бишъп разтревожен, — прехвърляте върху мен голяма отговорност! Когато композирам, моята цел е музиката ми да гали ухото и да разиграва тялото. Не се опитвам да лекувам болен мозък.

— Ние не искаме повече от това. Само когато пишете своята музика, направете го така, че да възвърнете нормалния ритъм на мозъчните вълни... Уверявам Ви, че не трябва да се страхувате от отговорността, господин Бишъп! Невъзможно е Вашата музика да нарани някого, тъкмо обратното. Освен това, ще Ви бъде заплатено, независимо от това дали ще победите, или ще претърпите поражение.

— Добре, ще опитам, но не обещавам нищо!

Върна се след два дена. Извикаха доктор Крей от съвещание, за да се срещне с него. Очите ѝ бяха изморени.

— Какво ми носите?

— Имам нещо. Може да Ви свърши работа.

— Откъде сте сигурен?

— Не съм сигурен. Просто имам усещането... Изслушах лазерните записи, които ми дадохте. Музиката от мозъчните вълни на пациент в депресия и тези, които сте модифицирали като нормални. Права бяхте. Без примигващата светлина не ми въздействаха. Както и да е, извадих втората мелодия от първата, за да видя каква е разликата.

— Разполагате с необходимия компютър? — зачуди се доктор Крей.

— Не, компютърът нямаше да ми помогне. Ще ми даде прекалено много информация. Ще извади един сложен вълнов образец от друг такъв и ще получи също доста сложен модел. Аз направих изваждането в моя ум, за да видя каква мелодия е останала... Получих патологичния ритъм, който мога да елиминирам с контратакт.

— Как можете да изваждате ритъм наум?

Бишъп губеше търпение.

— Не знам. Как Бетовен е чул Деветата симфония първо в главата си и после е седнал да я напише? Мозъкът се оказва чудесен компютър, нали?

— Предполагам, че сте прав. Разполагате ли с този контраритъм?

— Мисля, че да. Донесъл съм го на обикновен запис, защото той не се нуждае от друг. Изглежда така: ди-ди-ди-да-а..., ди-ди-ди-да-а..., ди-ди-ди-да-а-да-а-да-а-ди-да-а... и така нататък. Добавих и мелодия. Можете да я пуснете в слушалките, докато пациентката се съсредоточава в мъждукащата светлина, отговаряща на нормалния мозъчен образец. Ако съм на прав път, тя ще я подсили.

— Сигурен ли сте?

— Ако бях сигурен, нямаше да я изпробвате, нали, докторе?

Доктор Крей се замисли за момент, после предложи:

— Ще определя сеанс с пациентката. Бих желала и Вие да присъствате.

— Както кажете. Това, предполагам, е част от консултацията.

— Не е възможно да останете в манипулационната, но оттук можете да наблюдавате.

— Както прецените Вие.

Когато пристигна, пациентката изглеждаше изтерзана. Клепачите ѝ падаха тежко. Говореше с усилие и гласът ѝ беше нисък.

Бишъп седна незабелязан в единия ъгъл и застина в очакване. Наблюдаваше жената как влиза в манипулационната и размишляваше. Ами ако се получи? Защо подходяща мелодия да не може да разтовари мозъчните вълни? Да повиши енергията, да предизвика любов? Защо тя да не се прилага не само за болни, а и за здрави хора. За онези, които търсят стимул в алкохола, в наркотиците, за да приспособят своите емоции към тежката действителност. Може би музиката можеше да замести самите мозъчни вълни?

След четиридесет и пет минути пациентката излезе...

Сега беше спокойна и ведра. Бръчките бяха изтрити от лицето ѝ сякаш с магическа пръчка.

— Чувствам се много по-добре, доктор Крей — каза тя усмихната.

— Обикновено се чувствате така — отбеляза внимателно лекарката.

— Но никога по този начин — заяви жената. — Този път е различно. Преди, всеки път, когато мислех, че се чувствам добре,

усещах ужасната депресия да се спотайва в тила ми. Тя само чакаше да се разсея, за да изпълзи обратно. Сега... Нея просто я няма!

— Не можем да бъдем сигурни, че сме я прогнали завинаги — каза доктор Крей. — Ще насрочим друг сеанс за след две седмици. Искам да ми обещаете, че ще ми се обадите, ако нещо не е наред през това време! Усетихте ли някаква разлика в процедурата?

Жената се замисли за момент.

— Не — отговори тя колебливо. После добави: — Примигващата светлина... Сякаш тя бе малко различна. Някак по-ясна и отчетлива.

— Чувахте ли нещо?

— Трябваше ли?

Докторката стана.

— Много добре. Не забравяйте да насрочите следващата дата със секретарката ми!

Пациентката стигна до вратата и се обърна.

— Чудесно е да се усещаш отново щастлив — каза тя и излезе.

— Не е чула нищо, господин Бишъп. Предполагам, че вашият контраритъм е подсилител нормалните мозъчни вълни. Направил го е толкова естествено, че се е загубил в светлината... Изглежда, постигнахме желанния ефект?

Тя се обърна с лице към госта си.

— Господин Бишъп, ще ни консултирате ли и при други случаи? Ще заплатим услугите Ви възможно най-добре. Ако методът Ви се превърне в ефективна терапия, Вие ще получите и заслуженото признание.

— Ще Ви помогна с удоволствие, доктор Крей. Няма да е толкова трудно, колкото си мислите. Задачата вече е изпълнена.

— Така ли?

— Историята ни е дарила с много музиканти. Те може и да не разбират от мозъчни вълни, но композират музиката си така, че мелодията и ритъмът ѝ да въздействат на хората. Добрата музика отпуска мускулите им, кара лицата им да се усмихват, разплаква ги, разтуптява сърцата им. Всичките тези композиции очакват своето приложение. Веднъж напипали контраритъма, е необходимо само да добавите мелодията.

— Вие така ли направихте?

— Разбира се. Какво може да отстрани депресията Ви по-добре от един съживителен химн? Той е създаден точно затова. Ритъмът му сам те подхваща и те въздига. Може въздействието му да не продължава вечно. Но ако го приложите за усилване на нормалните мозъчни вълни, той е ненадминат.

— Съживителен химн? — Доктор Крей се взираше в госта си с широко разтворени очи.

— Разбира се. В този случай приложих най-добрата църковна песен. Предложих й „Когато светците маршируват“.

Бишъп започна да тананика мелодията леко, като щракаше с пръсти. На третия куплет доктор Крей вече отмерваше такта с крак.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.